

**UNIVERSITY OF
STIRLING**

**A Comparative Exploration of Social Policy
Relating to Teenage Pregnancy in Finland and
Scotland**

by

Alison C S Hosie BA MSc

**A thesis submitted in the fulfilment of the requirements for the
degree of Doctor of Philosophy**

Department of Applied Social Science

University of Stirling

January 2001

Acknowledgements

There are so many people I want and need to thank. First I would like to extend my sincere gratitude to my two supervisors, Prof. Sue Scott and Dr. Angus Erskine for their invaluable encouragement, assistance and guidance over the last four years. Without their suggestions the completion of this thesis would not have been possible. Additionally I would like to thank Prof. Sue Scott for the contacts she supplied me with in Finland, without which this particular piece of research would never have been able to take place.

I offer my sincere gratitude to the ESRC for my studentship and to the Department of Applied Social Science at Stirling University for all the help that they provided me with to enable this research to take place.

I would also like to thank all government officials, local authority and municipality officials, teachers and school nurses, who took the time to provide me with information and time to be interviewed, again without their support, this research would not have been possible.

Additionally I would like to thank the group of young mothers who provided me with invaluable information about their lives as young mothers and the circumstances within which their pregnancies occurred.

With gratitude I wish to acknowledge all my friends who have supported me through the sometimes long and lonely days of this PhD. In particular I am grateful for their emotional support and distracting tactics when I needed them the most. I would also like to thank the members of the Teenage Parent Research and Practice Group, Katrina Turner and all the PhD students past and present at Stirling University, for their support in reminding me that what I was doing was very worthwhile and important. In particular I would like to thank Sharon Wright for helping me to turn the final key that enabled this thesis to be written.

I would also like to express great thanks to Christina Silver for her invaluable comments on previous drafts and her never-ending support, night and day at the end of my telephone. I promise to return the many favours next year when you are finalising your own thesis!

I also wish to thank Dr. Peter Selman for his priceless support and keen interest in my PhD over the last two years, and over the last four months, as a very understanding boss, giving me the time I needed to finish my PhD, whilst working for him at Newcastle University.

Thanks are also extended to Mr. David Dalziel, my bank manager at the Stirling University branch of the Bank of Scotland, for my never ending overdraft and his very understanding financial support, which is so often not forthcoming from banks who do not understand the financial strains incurred in undertaking a PhD.

I would like to thank my family for their support throughout my entire academic career leading up to and including my PhD, in particular to my mum, Malcolm and my dad. Supporting ten years of academic study is beyond the financial call of duty for many parents, whether they are in a position to help or not. I am very aware of just how lucky I have been to have parents who have been able to support me in every way through my many years at university and they can now give a sigh of relief as I have ended my life as an eternal student and have a real job! Extra thanks also to my mother for her extensive proof-reading of this thesis, she makes a much better grammar checker than *MS Word*.

Kunnia projektini menestyksestä (omaa kovaa työskentelyäni lukuunottamatta!) kuuluu suurimmaksi osaksi Suomessa oleville yhteyshenkilöille ja heidän halukkuudelleen suoda runsaasti taloudellista, tilannekohtaista ja älyllistä tukea. Ilman näitä yhteyshenkilöitä olisi ollut epätodennäköistä, että olisin saanut suorittaa tämän projektin, eikä minulla olisi ollut varoja saattaa sitä päätökseen ilman heidän apuaan. Joten kiitos kaikille Tampereen Yliopiston Terveystieteen Laitoksella, erityisesti tohtori Matti Rimpelälle ja professori Arja Rimpelälle, jotka tekivät Suomessa oleskelustani hienon ja valaisevan kokemuksen.

Haluan kiittää Arja Liinamaa (myös yhteydessä Tampereen Yliopiston Terveystieteen Laitokseen), joka mahdollisti sisäänpääsyt kouluihin, kuntiin ja kouluhallitukseen haastatteluja varten; joka kyyditsi minut kaikkiin haastatteluihin, tulkitsi niitä; joka tarjosi minulle asunnon kenttätyöni ajaksi sisä-Suomessa; ja joka tuki minua niin paljon Suomessa oleskeluni aikana.

Erityiskiitokset tohtori Marjo Kuroselle ja Johanna Vataselle, jotka molemmat tarjosivat mukavia poikkeuksia arkeen (karaokea ja avantouintia) Suomessa oleskeluni aikana ja jotka myös viettivät tuntikausia suomalaisissa kirjastoissa etsien lähteitä ja informaatiota, joita tarvitsin Suomessa oleskeluni jälkeen.

Abstract

The purpose of this thesis is to comparatively explore a selection of policies relating to teenage pregnancy in Finland and Scotland. Although much comparative research has explored teenage pregnancy and policy relating to it in England with other countries, very little work has explored either the policy situation within Scotland or comparatively explored Scottish policy responses to teenage pregnancy with other countries. Although the trends in teenage pregnancy rates are similar between England and Scotland, there are noted policy differences between the two countries that warrant further exploration of the situation particular to Scotland.

Finland presents an interesting comparison for Scotland, in particular due to a number of important constants that exist including; the sexual behaviour rates of young people, the legal age of heterosexual consent and similar ages of first intercourse, and yet considerably lower rates of teenage pregnancy. Between the 1970s and 1980s the rate of teenage pregnancy declined in both Finland and Scotland. Since that time Finland has witnessed further decline, whilst the rate in Scotland has remained relatively unchanged.

Utilising a variety of primary and secondary data including in-depth interviews with key personnel at three levels of policy development and implementation: government, local authority/ municipality and schools, as well as policy documentation from both countries, this research has located, mapped and comparatively analysed three areas of policy relating to teenage pregnancy: sex education, sexual health and education.

The findings of this research illustrate that policy developed in Finland since the 1970s has taken a pragmatic approach to the prevention of unintended teenage pregnancy, combining sex education provision in a range of core subjects throughout the curriculum at the school level with a national system of school nurses located in school-based clinics. Additionally, the Finnish education system was structured in such a way from 1970 so as to offer a high level of vocational

and academic choice at the school level and actively encourage a high level of continuation beyond the age of sixteen.

In relation to policy development in Scotland, the findings of this research illustrate that whilst the foundations for successful future policy development are now present, policy developed prior to the mid-1990s failed to meet the needs of young people in Scotland in relation to the provision of sex education, sexual health services and educational choice at the school level beyond academically-orientated examinations.

Since the mid-1990s there have been changes in the direction of policy within the areas under exploration. Whilst a level of complacency appears to have set in with regard to the lower level of teenage abortion in Finland, the opposite has been occurring in Scotland, with raised awareness of the sexual health rights and needs of young people being placed at the forefront of policy development. As this thesis has detailed, the various changes have the potential to influence the rates of teenage pregnancy in both countries, negatively in Finland and positively in Scotland.

In addition to highlighting potential policy options to aid in the future reduction of unintended teenage pregnancy in Scotland, a better understanding of the relationship that each area of policy has to teenage pregnancy has also been developed within this thesis. The findings contribute to the on-going debate concerning a number of important areas, first, the provision of 'effective' sex education, second, the necessity to base sexual health services on the needs of young people and third, the importance that continued education post-16 can play as an indirect means to delaying pregnancy and parenthood.

Tiivistelmä

Tämän väitöskirjan tarkoituksena on tutkia ja vertailla teiniraskauksiin liittyviä poliittisia valintoja ja toimenpiteitä Suomessa ja Skotlannissa. Sekä Suomessa että Skotlannissa teiniraskauksien määrä väheni 1970-luvulta 1980-luvulle. Sen jälkeen teiniraskauksien määrä on edelleen vähentynyt Suomessa, kun taas Skotlannissa määrä on säilynyt suhteellisen muuttumattomana. Sosiaalipoliittisilla valinnoilla ja toimenpiteillä on merkitystä raskauksien ehkäisemisessä, mutta aikaisempi tutkimus on yleensä keskittynyt vain yhteen erillisalueeseen, kuten seksuaalikasvatukseen tai terveyspalvelujen tarjontaan. Hyvin harvoissa tutkimuksissa on tarkasteltu teini-ikäisten raskauksiin vaikuttavien toimenpiteiden kokonaisuutta. Koska kyseessä on monimutkainen problematiikka, tutkimuksen tulee tarkastella laajemmin useiden toimenpiteiden yhteisvaikutuksia, mikäli ennaltaehkäisevien toimenpiteiden halutaan tulevaisuudessa vaikuttavan mahdollisimman tehokkaasti ei-toivottujen teiniraskauksien määrän vähenemiseen Skotlannissa.

Tutkimuksessa hyödynnetään useita primaari- ja sekundaarilähteitä, tärkeimpinä toimenpiteiden kehittämisen ja toteutuksen kannalta keskeisten avainhenkilöiden laajat haastattelut sekä keskushallinnossa, paikallishallinnossa/kunnissa että kouluissa, ja aiheen kannalta oleelliset dokumenttilähteet molemmista maista. Näiden avulla tutkimuksessa on kartoitettu, paikallistettu ja analysoitu vertaillen teiniraskauksiin liittyvää kolmea osa-aluetta: seksuaalikasvatusta, seksuaaliterveydenhuoltoa ja koulutusjärjestelmää.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Suomessa on 1970-luvulta lähtien suhtauduttu ei-toivottujen teiniraskauksien ehkäisemiseen pragmaattisesti. Toiminnan keskeisinä kulmakivinä ovat olleet koulujen seksuaalikasvatuksen opetussuunnitelmat ja valtakunnallinen kouluterveysjärjestelmä kouluterveydenhoitajineen. Tämän lisäksi Suomen koulutusjärjestelmää on 1970-luvulta lähtien rakennettu siten, että koulu tarjoaa runsaasti sekä ammatillisia että yleissivistäviä vaihtoehtoja ja kannustaa aktiivisesti koulutukseen hakeutumiseen myös pakollisen oppivelvollisuuden jälkeen. Koulutusjärjestelmän kehittämisen ajoituksen yhteys muiden tutkittujen alueiden kehitykseen näyttää olevan

enemmän onnellisten sattumien summa kuin varsinainen yhdistelmästrategia teiniraskauksien vähentämiseksi. Joka tapauksessa, jälkikäteen tarkastellen, kaikkien kolmen osa-alueen yhtäaikainen kehittäminen ja teiniraskauksien lukumäärän samanaikainen vähentyminen osoittavat selvästi kokonaisvaltaisen näkökulman tärkeyden tarkasteltaessa ja kehitettäessä toimenpiteitä, joilla pyritään ei-toivottujen teiniraskauksien vähentämiseen.

Skotlannissa on viime vuosien aikana kehitetty perusta menestykselliselle yhdistelmästrategialle. Tutkimustulokset osoittavat kuitenkin, että 1990-luvun puoliväliä edeltäneet toimenpiteet eivät pystyneet vastaamaan skotlantilaisten nuorten tarpeisiin liittyen seksuaalikasvatuksen tarjontaan, seksuaaliterveyspalveluihin ja koulutuksellisiin valintoihin.

1990-luvun puolivälin jälkeen molemmissa maissa on tapahtunut useita muutoksia tutkimuksessa tarkastelluilla osa-alueilla. Suomessa näytetään tuudittautuneen nykytilanteen positiivisuuteen, josta osoituksena pidetään teini-ikäisten aborttien alhaista määrää. Skotlannissa puolestaan on lisääntynyt tietoisuus nuorten seksuaalisista oikeuksista ja tarpeista ja nämä on asetettu kehittämistyössä etusijalle. Viimeaikaiset muutokset saattavat vaikuttaa teiniraskauksien määrään molemmissa maissa; Suomessa negatiivisesti ja Skotlannissa positiivisesti.

Tutkimus korostaa monipuolisen yhdistelmästrategian tarvetta, jos Skotlannissa halutaan edelleen alentaa ei-toivottujen teiniraskauksien määrää. Sen lisäksi tutkimus tuottaa lisäymmärrystä kunkin osa-alueen suhteesta teiniraskauksiin. Tutkimus ottaa kantaa ja osallistuu useista tärkeistä kysymyksistä parhaillaan käytävään keskusteluun. Tällaisia kysymyksiä ovat ensinnäkin 'tehokkaan' seksuaalikasvatuksen tarjoaminen sekä seksuaaliterveyspalveluiden kehittäminen nuorten tarpeista lähtien. Lisäksi tutkimuksen tulokset perustelevat kouluterveydenhoitajan roolin kehittämistä koulussa läsnäolevaksi keskeiseksi seksuaalikasvattajaksi. Lopuksi tutkimus korostaa koulutuksen ja koulujärjestelmän roolia nuorten motivoinnissa opiskeluun ja samalla raskauksien ja vanhemmuuden siirtämiseen myöhemmäksi.